

Critic's Point

Φιλαρμονική Βιέννης: Φιάσκο μεγατόνων!
Θόδωρου Αντωνίου: Τρίτη Συμφωνία.

9/2015.

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑ μόνο το 1/4 των δύο συναυλιών της Φιλαρμονικής της Βιέννης (κεκλημένης του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών) όπου έπαιξε ανά δύο τις τέσσερις συμφωνίες του Μπράμς (α' πρόγραμμα: 3η και 1η· β' πρόγραμμα: 2η και 4η). Έν' άλλους λόγους άκουσα μόνο τη Συμφωνία αρ. 3, φα μείζ., έργο 90 (γράφτηκε καλοκαίρι 1883 στο Βησμπάντεν· α' εκτέλεση, 2 Δεκεμβρίου 1883, υπό τον αρχιμουσικό Χανς Ρίχτερ και... τη Φιλαρμονική της Βιέννης). Δέ χρειάστηκε να άκούσω άλλο για να καταλάβω ότι οι δύο συναυλίες ήταν μιá γιγαντιαία άρπαχτή, κατάλληλη για χώρα πεμπτοκοσμική. πού ή μουσική της απ' άκρου εις άκρον έρασι-τεχνοκρατείται και ότι το ένδοξο σωμα, έπαναπαύομενο σε δάφνες 173 έτων (ιδρύθηκε το 1842, τακτικές συναυλίες από το 1860), συν την α' εκτέλεση του άριστουργήματος, ασφαλώς απείρως καλλίτερη εκείνης πού άκούσαμε, υπέκυψε στις αξιώσεις κάποιων άτζέντηδων άφανών, πλήν εισπραπτόντων τη μερίδα του λέοντος από τά κέρδη. Το όνομα του αρχιμουσικού Ντανιέλε Γκάττι [Daniele Gatti, γ. 1961, άρα έτων 54] δέ μου ήταν άγνωστο: το εικονίδιο του φακού (=Search, δηλ. έρευνήσατε) στον Η/Υ μου τον έντόπισε πάραυτα: τον άνυμνούσα δικαίως στην κριτική μου υπ' αρ. 11/2013, για την υπέροχην έρμηνεία του του 5ου βαγκνερικού *Πάρσιφαλ* στη Μετροπόλιταν Όπερα Νέας Υόρκης (Έφ. Έξπρές, Έτος 51ο, αρ φύλλου 14.914, Σάββατο, 11.5.2013, σελ. 37).

Δέν πίστευα ότι άκουγα τον ίδιο μαέστρο. Ο έν Μεγάρω Γκάττι επιδιόταν σε ύποτυπώδη, πλαδαρότατη κινησεολογία, πού θόλωνε τά

περιγράμματα τῆς μελωδικῆς γραμμῆς στὴν ἀνέλιξη καὶ διαδρομὴ τῆς μέσα ἀπὸ διάφορες ομάδες ἢ συνδυασμοὺς ὀργάνων ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τῶν ἡχητικῶν ὄγκων, καταργώντας κάθε ἔννοια φραζαρίσματος ἄρα καὶ νοηματικῆς σαφηνείας. Ἦταν σὸκ τὸ νὰ παρακολουθεῖς τέτοιο στραπατσάρισμα ἀριστουργήματος ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα πού...τὸ πρωτόπαιξε, Πού ὅμως δὲν ἔχασε τίποτε ἀπὸ τὴν ἡχητικὴ τῆς ποιότητα, μὲ τὴν ὄνειρώδη στίλβη. Ἐκόντες-ἄκοντες τὸ ζήσαμε κι' αὐτό. Φυσικὰ δὲν παρακολουθήσαμε τὸ στραπατσάρισμα καὶ τῶν τριῶν ἄλλων συμφωνιῶν Μπράμς. (Αἴθουσα ΧΔΛ, 15.2.2015).

* * *

ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΠΟΥ ΜΕ ΤΙΜΟΥΝ παρακολουθώντας με στὸν παρόντα ἰστότοπο, θὰ πρόσεξαν ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς σαιζὸν παρακολούθησα τρεῖς μόνον συναυλίες τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν, ἐκεῖνες πού τὸ πρόγραμμά τους περιλάμβανε ἑλληνικὰ ἔργα ἢ ἐνδιαφέρον ξένο ἔργο (Κοντσέρτο γιὰ ἄρπα τοῦ Ράινχολντ Γκλιέρ). Οἱ ἄλλοι στερεοτύπως πιθηκίζουσες τὸν ἀπελθόντα Κρατικάρχη Βασίλη Χριστόπουλο καὶ τοὺς «κύκλους» του μὲ τίτλους (λ.χ. Σλάβικη ψυχὴ — 6 συναυλίες, κ.ἄ., κ.ἄ.), ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἔργα πού καθένα τους μπορεῖ νὰ κατεβάσει πιά κανεὶς σὲ δεκάδες ἐκλεκτῶν ἐκτελέσεων ἀπὸ τὸ You Tube, ἢ νὰ ἀγοράσει συγκεκριμένη ἐκτέλεσή τους ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ τμήμα δίσκων κάποιου ὑπερκαταστήματος. Ποιὸν ἐνδιαφέρει πιά πῶς θὰ παιχθοῦν, καλὰ ἢ κακὰ, τέτοια ἔργα ἀπὸ τὴν Κ.Ο.Α.; ἔχω γνωρίσει καὶ βιώσει ὅλους τοὺς μέχρι στιγμῆς διευθυντές τῆς ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Φιλοκτήτη Οἰκονομίδη: ὅσοδήποτε καὶ ἂν ἅπαντες, ὡς τὸν Ἰούνιο 1992, ὅποτε καταργήθηκε ὁ κατοχικὸς ἰδρυτικὸς νόμος τῆς Κρατικῆς (Ν.2010 τῆς 12.12.1942, ΦΕΚ Α'), ἦσαν ὄμηροι τῶν 200 πολυθεσιτῶν ἀγριοσυνδικαλιστάδων βιρτουόζων τοῦ φάλτσου πού τσέπωναν νομίμως τρεῖς μισθοὺς παίζοντας σὲ τρεῖς ὀρχήστρες, τόσο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τους ὅσο ἐπὶ τῶν διαδόχων τους καθένας μὲ τὸν τρόπο του, ὑπηρέτησαν πιστὰ τὴν Ἑλληνικὴ μουσικὴ: ποτὲ τῆς δὲν ὑπέστη τέτοιο διωγμό!. Ὁ μονίμως **παρανομῶν** (παραβαίνει τὸ Ἄρθρο 1, τοῦ ἀναφερθέντος Νόμου) κ. Τσιαλῆς ὄχι μόνον δὲν ἔχει διευθύνει ὡς τώρα οὔτε ἓνα ἑλληνικὸ ἔργο, ἀλλὰ ὅποτε δὲν μπορεῖ νὰ ἀποφύγει τὴν παρουσία τους τὰ ἀναθέτει σὲ ἄλλους ἀρχιμουσικούς, ὅπως οἱ Βύρων Φιδετζῆς, καὶ Ἀνδρέας Τσελίκας,

(ἀμφότεροι ἐνθουσιώδεις ὄπαδοὶ τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, ὁ πρῶτος, ἐπὶ δεκαετίες ἱεραπόστολός της). Τώρα, γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τῆς 80ῆς ἐπετείου τῶν γενεθλίων τοῦ συνθέτου ΘΟΔΩΡΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ (γ. Ἀθήνα, 10.2.1935) πὺ δὲν μποροῦσε νὰ ἀποφύγει, ἐπειδὴ ὁ τιμῶμενος, πρόσφατα ἐξελέγη μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τί σκαρφίστηκε; ἀντὶ νὰ ἀναθέσει τὴ συναυλία στὸ Φιδετζῆ, στὸν ὁποῖον εἶναι ἀφιερωμένη ἡ πρωτοεκτελεσθεῖσα Τρίτη Συμφωνία τοῦ Ἀντωνίου, τὴν ἀνέθεσε στὸν ἀρχιμουσικὸ **Μιχάλη Οἰκονόμου**, περιτράνωσ ἀποδείξαντα τὴν κραυγαλέα του ἀνεπάρκεια σὲ ὅλο τὸ πρόγραμμα. Τὸ ὁποῖο καὶ συμπλήρωσε ὁ ἴδιος ὁ κ. Τσιαλῆς, μὲ ὅλως ἀταίριαστο ἀριστούργημα, τὴν Πέμπτη Συμφωνία Μπετόβεν. Οἱ πληροφορίες μας, ἀπὸ **πρῶτο χέρι**, δὲν ἐπιδέχονται διάψευση. Ἐλπίζουμε ὅτι ὁ ἀσχετος ΥἱΠΠΟ πὺ διόρισε τὸν κ. Τσιαλῆ (ξεγάσαμε καὶ τὸ ὄνομά του) νὰ βρίσκεται, ὅπως τοῦ ἀξιῶζει, ἐκτὸς Κοινοβουλίου: ὅπως καὶ οἱ λαομίσητοι Παπανδρέου.. Ἐξετάζουμε λοιπὸν τὰ ἔργα τοῦ ἀγαπητοῦ Θόδωρου μὲ τὴ σειρά ἐκτελέσεώς τους, ὅχι τὴν ἀναγραφομένη στὸ πρόγραμμα πὺ δὲν τηρήθηκε.

1. ΘΟΔΩΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ (γ. 1935): Συμφωνία ἀρ. 3, τέσσερα μέρη χωρὶς διακοπή, ἀφιερωμένη, ὅπως εἶπαμε, στὸν ἐμπνευστή της ἀρχιμουσικὸ Βύρωνα Φιδετζῆ. Ὁ ἐπὶ τοῦ πόντιουμ Μιχάλης Οἰκονόμου, περιορίστηκε σὲ ὑποτυπωδῶς εὐπρεπῆ ἀνάγνωση. Ἀπλῶς ἄφησε τοὺς ἀνειδήμονες μὲν νὰ καταλάβουν τί...δὲν ἦταν τὸ ἔργο, τοὺς εἰδήμονες δὲ νὰ διαμορφώσουν μιὰ σχηματικὴν εἰκόνα του, προσδοκῶντας μιὰ ἐπόμενη, καλλίτερην ἐκτέλεση. Γενικὰ ἀποκομίσαμε τὴν ἐντύπωση ὅτι ὅλο τὸ ἔργο στηρίζεται σὲ μιὰν ἀνιούσα μελωδικὴ «διαγώνιος» ἐκφερόμενη συνήθως ἀπὸ σόλι ξυλίνων ἢ, ἴσως, ταυτοφωνίες ζευγῶν τους. Μέρος I. Ἐξ' ἀρχῆς καθήλωσε τὴν προσοχή μας. Ἀργές ἐφορμήσεις πρὸς φορτίσσιμι, σόλο ἀγγλικοῦ κόρνου καὶ κατόπιν κλαρινέτου, τρίλιες ἀρμονικῶν τῶν βιολιῶν πὺ θύμιζαν τριζόνια, ἢ ἀνιούσα μελωδικὴ διαγώνιος, καὶ κατόπιν (οἶα ἐκπληξίς!), μὲ νέα ἐκφραστικὴ λειτουργικότητα ὡς ἐκ τῶν συμφραζομένων, ὁ πιὸ τετριμμένος ρυθμός: δύο 16α (ἄρση), δις 8ο-δύο 16α, τέσσερα 16α - 8ο. Μέρος II: Ἀπὸ τίς ὠραιότερες σελίδες τοῦ Ἀντωνίου, ὑπέροχο ἀργὸ μέρος πὺ ἀρχίζει μὲ σόλο ἄρπας καὶ *lamentoso* κλαρινέτου, ἐξελισσόμενο σὲ ἀλληλουχία ἀπὸ σόλι. Μέρος III: πάλι σόλο ἄρπας πὺ διαδέχεται σόλο βιμπραφόν, ἀπάγει σὲ γοργοὺς ἀσύμμετρος

ρυθμούς, έναλλαγή 3 προς 2. Μέρος IV: άκρως πρωτότυπο. Μέσα από αποθέωση ήχοχρωμάτων αναδύεται ξανά η νοητή μελωδική διαγώνιος, άπάγουσα σε έκτενέστατο σόλο άγγλικού κόρνου. Να ξανακούσουμε τó έργο από άλλο μαέστρο!

2. ΘΟΔΩΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ: *Just Drumming* [δυσμετάφραστο έλληνικά: «άπλώς τυμπανοκρουσία»], κοντσέρτο για ταμπούρο, (άγγλ. snare drum) και όρχήστρα» (2012, παραγγελία ΚΟΑ, για την 70ετία της): σολίστ Σπύρος Λάμπουρας, δεξιοτέχνης μεμβρανοφώνου, παράγοντος κυρίως ένα μόνον ήχο και συμπλαισιούμενου από άλλα κρουστά. Ο ίδιος και στην α' έκτ., 1.3.2013. Η κριτική μας, έφ. Έξπρές, Έτος 51ο, αρ φύλλου 14.910, Μ. Παρ., 3.5.2013, σελ. 37: «Τό έργο άρχισε σαν τυμπανοκρουσία προς τή...λαιμητόμο, και ολοκληρώθηκε σε βακχεία με δύο διακριτές «καντέντσες», πλαισιωμένες με γοητευτικά σχόλια όρχήστρας, όπως λ.χ. σόλο άγγλικού κόρνου συνοδεία άρπας και κατόπιν φλάουτου. Τό γλεντήσαμε». Έδω...δυσφορήσαμε: ό Λάμπουρας έπαναλαμβάνοντας τó tour de force του, διέγραψε άτεγκτα τήν πνευματικήν ανάταση τής Συμφωνίας αρ. 3. Τό έργο και περίττευε και ζημίωσε.

3.ΘΟΔΩΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ: *Celebration* [έλλ. πανηγυρισμός], για τήν έλληνοαρμενική φιλία (1994). Ο Άντωνίου έχει συνθέσει περίπου δέκα όμοτιπλα έργα, με λατινικήν άρίθμηση, για διάφορες εύκαιρίες. Αυτό, τó πρωτακούγαμε ή τó πρωτανακαλύπταμε; Θαυμαστά καλογραμμένο, σφιχτοδεμένο και πυκνό, σε τρία συνεχόμενα τμήματα, με ήθος και διαμέτρημα συμφωνίας. Αρχίζει με μιá καντέντσα για ξύλινα, έπεται ίσοκράτημα βιολιών, κατιούσα μελωδική κίνηση με (αρμενικό; έλληνικό; τó ίδιο είναι!) τριημιτόνιο και ύπέροχα «γλυκόξινες» (άγγλ. sweet and sour) άρμονίες. Ίσόκυρο τής Συμφωνίας αρ. 3.

4. ΜΠΕΤΟΒΕΝ, ΛΟΥΝΤΒΙΧ ΒΑΝ [Beethoven, Ludwig van, 1770-1827]: Συμφωνία αρ. 5, ντο έλ., έργο 67 (1804-08· α' έκτ. Βιέννη, Theater an der Wien, 22.12.1808). Έκκωφαντική δυναμική, ύστερικά tempi και μπουρδούκλωμα αναλογιών τών ήχητικών όγκων από άτομο άγνοούν, τί έστι έρμηνεία, διάδοχος, λέει, τού άλησμόνητου Μίλτου Λογιαόδη στην κατ' όνομα μόνο «σωζόμενη» Όρχήστρα Χρωμάτων.(Αίθουσα ΧΔΑ, 20.2.2015).